

Anarkisten

Utkommer vær 14. dag

Abonnement mottages paa alle innen- og utenlandske postkontorer samt i Akersgaten 73 b, indre gaar, Kristiania.

Koster 40 øre kvartalet

Redaktør: KRISTOFER HANSTEEN, Vibes gate 8, 4. etg.

Fredag den 22. juli.

Forsinkelsen bedes unskylt.

I København

faaes *Anarkisten*hos P. Jensen, Istedg. 65⁵, Kbv. V.Sent til Amerika koster *Anarkisten* Kr. 1.40 for halvåret.

Utenbys abonnenter anmodes om at fornye sit abonnement.

Gives der noget socialt spørsmål i Norge?

(Forts.)

Vi maa denne gang bejynne med at rette paa en del betydelige feiltagelser, som var kommet in i vor fremstilling i forrige nummer. Forholdet mellem Bærumsgossets innehavere og Hadelansbygdene.

Det er ikke saa, at Hadelansbygdene betaler noen avgift til Bærumsgossets innehavere. Disse hugget i Hadelansalmenningen inntil 60-aarene; da blev end utskiftningslovens tilblivelse denne tilkjent Hadelansbygdene. Om Betaling til Wedel i den anledning var der ikke tale; bygdene hadde ingen annen avgift derved en omkostningerne ved utskiftningsforretningen, der blev paalagt bygdene, og disse utgifter skal ha været meget betydelige. Nu betaler ingen andre paa Hadelan avgift til Bærumsgossets innehavere en 4 leilænninger, som bor innenfor Hadelans grænser. Heller ikke skal i forrige aarhundrede andre paa Hadelan haavt plikt til at møte til temmerhugst for Wedel med eller uten hest en Bærumsgossets leilænninger; men disses antal skal ha været betydelig. Arbeiderne paa Hadelan har netop jort fordring paa ossaa at faa benytte almenningen.

Angaaende andre avgifter, som Hadelans bønnere betaler har vi faat vite, at samtlige Hadelans bønnere betaler ca. 400 kroner om aaret til Borge præstjæl (om det var til kommunen eller til præsten, viste den Hadelansbønne, som vi talte med, ikke); men denne avgift er ikke, som vi fortalte i forrige nummer, utlignet paa en enkelt gaar, men er utlignet paa alle gaare paa Hadelan efter skylddalerne. De 20 skjepper byg, som vi nevnte i forrige nummer, at en gaar paa 9 kjør og 1 eller 2 heste betalte i aarlig avgift, var efter vad vi har faat vite, denne gaars

tiende til præsten i samme bygd (Lunner). Gaaren betaler, noiagtig angit, 17 skjepper byg aarlig i præstetiende. Denne præstetiende er noget høiere en de andre gaares præstetiende, og den slipper derfor at betale noget av avgiften til Borge præstjæl. Præstetienden vil nu bli ophevet; men, sa bonnen, det vil bli reinet ut, vor stor den er, og præsten vil faa pengene aarlig utbetalt i samlet sum, og pengene vil saa bli opkrævet som skat, saa det er liten jelp i det.

Av andre avgifter, som viler paa bonnerne paa Hadelan, nævnte en bonne den saakaldte lanskyl, en avgift, som betales av enkelte gaarinnhavere paa Hadelan, mest til folk i Drammen. Bonnen mente, at mange hadde betalt sin gaar dobbelt ved denne avgift, først hadde de betalt kjøpesummen, men lanskylle fullte med, og den beløp sei i aarenes løp til likesaa meget.

Til Bærumsgosset hører foruten vad vi før har nævnt, en jorstrækning ved Hakedals værk i Hakedalen; til denne jorstrækning hører et fjøs med henimot 200 kjør og en stal med minst 25 hester. Joren dyrkes og høstes av de omboende leilænninger.

Treschow, der innehar skovene nor for Larvik, ha rlikesaa gosserne «Fritsø» og «Ytterse». Der hører dertil antageli et par snes leilænningsgaare, der fordømmeste føder fra 4 til 8 kjør. Ytterse er et stort gos med mellem 150 og 200 kjør.

Til skovene ved Fredrikshal hører sansynligvis ossaa betydelig joregos, men herom har vi ikke kunnet skaffe os oplysning.

Til Fossum gaar ved Skien hører en mængde leilænninger, der av omkringboende for 4 aar siden ansloges til henimot 200.

Av gosser med 100 a 200 kjør og 26 a 30 hester finnes der adskillie i Norge; de ligger paa østlandet og ved Tronjemsfjoren; vesten fjels finnes der neppe saa store gosser. Paa Hedemarken finnes der adskillie. Hedemarken er vel den del av Norge, vor der er de største strækninger av sammenhengende dyrkt lan. Her er ossaa den store grunbesiddelse overveiende; gaare med 20, 30, 40 kjør op til, som nævnt, halv annet hundrede kjør og fra 5 op til 30 hester. Ossaa paa vestsiden av Mjøsen, paa Toten, er forholdet tilnærmeelsesvis det samme, dog findes der neppe over 100 kjør noget sted; grunbesiddeiserne er her ikke fult saa store som paa Hedemarken, og der er heller ikke jernbane ennu, saa det ikke er saa let at faa

avsat melken, og man maa holle flere hester og faar altsaa ikke ha til fult saa mange kjør.

Ellers i Norge er grunbesiddelsen i almindelighed avhængi av, vor stort dyrkbart stykke lan der er paa vært sted. Det allerbeste dyrkbare lan er delt i grunstykker, der er større, en at innehaveren kan dyrke sit grunstykke selv; etvært sammenhengende stykke dyrkbart lan har jerne sin eier, en naturlig forhindring, en skov, en brat bakke, et berj, en fjelavsats, en elv eller lignende skiller jerne vær gaar fra den næste; lannets naturlie beskaffenhet jør, at den meget store grunbesiddelse ikke blir overveiende, som tilfallet er mange steder i slettelannene; men grunbesiddelsen er jennemgaaende saa stor, som naturforholdene tillater; store strækninger med mest virkelig smaa bønnere, der bor i smaa huse og dyrker sin jord selv uten synderli jelp, som man ser i Melliem-Europa, finnes ikke. Smaabønner som dyrker sin jor alene, dels med jelp av sin familie, finnes der lite av uten i utkanterne av bygdene ut mot skovene og oppaa de øverste bakker i dalene, i sidedalene og de øverste fjelbygder, vor der finnes lite av sammenhengende flater eller skraaninger. I Norge er der mest storbønner og middelstore bønnere og husmæn eller folk med saa lite jor, at de maa arbeide for andre ved siden av.

Untagen paa vestlandet, langs fjorene og i de smaa trange fjeldale, især nor for Sognefjoren inntil nor for Dovre, der er naturforholdene saadanne, at der sjelnere kan bli tale om storbønner, og selv om der inne i vikene ved fjorene er en lit større flate, er det vanskelig for en at inneha hele flaten; der bor nemli ingen folk omkring, storbonnen kan ikke beskjeftige folk hele aaret, og adgang til annet erværv er der ikke, saa en stor grunbesidder ville ikke kunne faa folk til at dyrke den; saa er den blit delt i betor saa store, at vær kan leve av sin bete, ofte med lit fiskeri ved siden av. Men ved elvemunningerne, vor der er lit jennémgangstrafik og handel med dalen ovenfor, saa at der er adgang til lit bifortjeneste, er straks den store grunbesiddelse der; der er jo ossaa der jerne lit flater terræn, og ossaa adgang til at faa endel lanbruksprodukter avsat for større grunbesiddeiser.

Disse joreierforhold er for en stor del meget gamle.

Vi vil i neste artikkel se, vordan menneskene lever unner disse forhold mellem menneskene og joren. (Forts.)

Socialdemokratiet i Amerika har altid været som et hav i storm i evig strømning hid og did. Nu er der tre forskjellige socialistiske partier derover. Det ene ledes af Eugene V. Debs og er fornemmelig omdannet efter tyske partifællers mønster, det andet er lidet kjendt udenom byen New-York og ledes af Daniel de Leon, og det tredje, der «ikke skal befatte sig med politik», av danskeren Lawrence Grønlund. Han staar nu i begreb med at overtage redaksjonen af «The Socialdemokrat», samtidig som han netop har færdig en ny bog «Den nye økonomi». Pastor Herbert Casson, der i det siste aar har virket i England, skal nu overtage redaksjonen af «Coming Nations», Ruskin koloniens blad. Mærkelig nok holder Ruskin kolonien med Debs i hans politiske organisasjon og ikke med Grønlund og kolonistene.

Edvard Bellamy opholdt sig paa sine sidste Dage i Denver, Colorado, ved de varme kilder for om muligt der at gjenvinde sin helbred. Medens han var der, fattet han ideen om at gjenoprette sit blad «New Nations», og han fik sagen ordnet, saa det kom istand. Den dag det første no. af bladet udkom, døde Bellamy. Den artikkel, han hadde skrevet for bladet, aftrykte vi igaar i «Social-Demokraten».

I Grønlunds koloniparti staar kun en af de seks ledere for Chikagostreiken i 1893, fire er gaat med Debs og en har ladet sig kjøbe for et fedt embede af kapitalistene.

Ovenstaaende er tat av «Socialdemokraten».

Det at socialdemokraterne deler sei i 3, gjør vor umulig det er at faa menneskene in unner en hat, og maa berove dem den siste fremtidsutsikt, der ennu tror paa muligheten av at danne et stort parti, der skulde omfatte et saa overveiende flertal av befolkningen, at det var mulig for dets representanter i de lovgivende forsamlinger at beslutte en saa jennemgripende forandring som den, at privateiendommen skulde ophæves og staten overtage ledelsen av al produktion.

Og den paastan, at parlamentarismen i den socialistiske stat ville tape sin tendens til paa grunn av partiernes mængde kun at bli en strid uten resultater, maa forstumme. Socialdemokraterne kan ikke engang holle sammen saalænge de har en stor fælles fiende.

Iøvri er det glædelig, at endel av socialdemokraterne har sjønt, at vælgeriet ikke duer og besluttet sei til «ikke at befatte sei med politik». I grunnen er de da ikke mere socialdemokrater; naar man ikke vælger lovgivere, der skal haanhæve folkets herredømme, kan man jo ikke kalles demokrat.

Det er ossaa glædelig, at en fraksjon har besluttet sei til at danne kolonier. Saa blir der da endelig noe, som er kommet ut over privateiendommen og kapitalismen. Vi andre skal nok komme efter, og saa skal vi nok engang alle komme længer en til avsondrede kolonier, der maa avsette varer og motta varer, som de ikke selv kan frembringe, av andre ved hjelp av penge eller bytemidler.

Folketingsmand Holm i Danmark, en av socialdemokratiets ælste, mest fremskutte representanter i rigsdagen har maattet nedlægge sit mandat. Socialdemokratiet i København hadde i vinter en række møter om vaaningsnøden med den tanke at agitere for opførelsen av arbeiderboliger. En tomteeier er tilstede og faar straks den tanke, at han vil se at faa solt sine tomter til kommunen. Han træffer Holm, der ossaa var medlem av kommunebestyrelsen, og søker at faa denne til at interessere sei for planen. Holm henviser selgeren til borgermesteren, og tomten blir kjøpt av kommunen. Men Holm har en kompagnon (i en møbel- og herreekviperingsforretning) og meningsfælle, Larsen, der tillike handlede med eiendomme. Denne er tilstede og hører samtalen mellem Holm og tomteeieren og har — mener man — utdalt til Holm, at han skulde lat ham kjøpe tomterne. Larsen kjøper nu op en mængde tomter, dels sammen med en sakfører, tilbyr kommunen den og sæller dem til kommunen med en uhyre profit, for Larsens vedkommende kr. 125000. Flere tomtspekulanter er pejelpele med bedrageriet ved at skrive et falsk papir. Holm sier Larsen op som sin kompagnon, da man bejyner at rote op i affærene. Men Larsen paastaar, at Holm har delt pengene med ham. Holm nedlægger sit mandat som viceordfører i kommunestyret og reiser til Hamburg, efter hans kones sigende for at være et sted, hvor han ikke var kjent og mistænkt av alle; men politiet kommer efter ham, og det er nu spørsmålet, om det tyske politi vil utlevere ham, før noe er bevidst mot ham.

Hittil naar man til socialdemokrater har omtalt staten som en uheldig institution, da den overlater baade avjøselse av en befolknings anliggender og deres penge eller værdipapirer til enkeltmæn og samtdi har henvist til de mange bedragerier og al den korruption av al slags, der finnes innen stater, og fra raadet at dra alt in unner denne institution, har socialdemokraterne svaret: ja det finner sted i den privatkapitalistiske stat, men i en socialdemokratisk stat finner det ikke sted. Nu har man kjensgjerninger for sig: det jæller her et rent socialistisk anliggende: oppbyggelsen av arbeiderboliger av kommunen, tilmed jæller det at jælle nødlidende, og socialdemokrater, der har inflydelse og er inviet i affærene, benytter anledningen til at tappe befolkningen for store summer. Selv om Holm ikke skulde være skyld, saa er Larsen socialdemokrat, og for folk av den kaliber er fristelsen like stor, naar staten kaller sei socialdemokratisk og fristelsen vil komme saa meget oftere, naar al forretning drives av staten.

Om Etiévant gav vi i forje nummer ikke fult nok oplysninger. Han blev for ca. 6 aar siden dømt til 3 aars strafarbeide for at ha skjult noe dynamit for en annen, som hadde stjaalt det. Han kunne ha sluppet ved at angi den annen, men det vilde han ikke. Da han kom ut, lykkedes det ham at faa arbeide; men det hemmelige politi var ute og mistenkelijore ham, og han fik

avsked. Overalt mistenkelijore politiet ham; han led nød. Saa fik han 3 aars fængsel for en artikkel i bladet «Libertaire», men han fik unddraget sei dette og reddet sei over til Englan. Men ossaa her var det umulig for ham at holle sei; han maatte jemne sei for politiet; det internationale politi er særlig stærkt i London; han led nød i høi grad; han maatte atter begi sei til Frankrig. Det lykkedes ham at naa Paris uten at bli grepet. Her drev han om en tid og mærket, at politiet stadi kom nærmere efter ham; han sjønte, at han til sist ville bli grepet. Saa besluttet han sei til at angripe sine forfølgere. Han valgte ikke, han vidste jo, at alle kappedes om at bli den, som kunne gripe ham. Et saa høit værdsat vilt ville aapne den helde av jægerne utsikt til forfremmelse. En nat angrep han en politikonstabel; han skjøt pga ham med en revolver uten at dræpe ham.

Ivar Mortenson:

Fridom

Tidsskrift for sjølvstyre aa sjølvhjelp, 6—8 hefte om rare (minst 12 store ark) kan tingas paa alle posthus aa i eksped Oslo prenteverk, Akersgata 73 b, Kristiania. 2 kr. aare. 1ste hefte aa faa serskilt for 50 øre i eksped.

Anarkistiske aviser og tidsskrifter:

Fridom, Kristiania, Akersgaten 73b.
Der Socialist, Berlin, N. O. Elisabeth Strasse 66, vorn II Tr.

Der arme Konrad, ukeblad for det arbeidende folk, Bertin, NO., Elisabethstrasse 66.

Les Libertaire, Paris, 5 rue Briquet.

Le Temps nouveaux, Paris, 140 rue Mouffetard.

Le père Peinard, Paris, 15 rue Lavieville.

Freedom, London W. C., 7 Lambs Conduit Street.

Agitazione, 10, Via Cialdini, Ankona, Italien.

Freiheit, Buffalo, P. O. Box 255, U. S. N. Amerika.

De frije Socialist, Damrak 100 a, Amsterdam, Hollan.

Le Cravacheur, Roubaix, rue Mouvaux 78, Frankrig.

La feuille, rue de Navarin 25, Paris.

Ohne Staat, dr. Eugen H. Schmitt, Budapest, I. Festung, Herren-gasse 58, paa ungarsk og tysk.

Versöhnung, W. von Egidy, Grimmstr. 31, Berlin S.

Arbeidsløse kan abonnere paa dette blad uten at betale kontingent for den tid, de er uten arbeide.

Oslo prenteverk.